

internal threats. In this, it is extremely important to form an appropriate mechanism to counter the main threats that affect the training of future computer science teachers in Ukraine. This adds to the actualization of this issue. It has been determined that a computer scientist of the new generation should be able to independently and creatively conduct pedagogical, methodological and research activities on a wide range of special information and professional-pedagogical problems at different educational levels in various educational institutions of secondary general education. But different factors and factors influence its preparation.

Key words: *professional training, future teachers, education, educational institutions, computer science teachers, computer science teacher, distance learning.*

УДК 355.5

Святослав ДЯКОВ

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
ORCID ID: 0000-0002-3938-9792

Віталій РУСНАК

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
ORCID ID: 0000-0002-3734-3096

Микола КРЕЧКО

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
ORCID ID: 0000-0002-9324-0745

Володимир БАКАЛОВ

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
ORCID ID: 0000-0002-9386-0936

Сергій ОЛІЙНИК

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
ORCID ID: 0000-0002-6453-3821

DOI 10.24139/2312-5993/2022.07-08/055-067

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НА КАФЕДРАХ ВІЙСЬКОВОЇ ПІДГОТОВКИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

У статті проведено аналіз наукових праць, нормативно-правової бази і змісту навчальної та навчально-методичної документації щодо формування професійної компетентності майбутніх офіцерів які навчаються на кафедрах військової підготовки. З'ясовано, що з початком повномасштабної агресії російської федерації з'явилися нові фактори які здійснили безпосередній вплив на процес формування професійної компетентності майбутніх офіцерів. Обґрунтовано, що професійна компетентність громадян України які навчаються за програмою підготовки офіцерів запасу полягає в їх спроможності ефективно застосовувати сучасні засоби розвідки та ураження цілей вітчизняного та іноземного виробництва у ході здійснення планування та організації виконання бойових завдань підпорядкованими підрозділами у складі угруповань Збройних Сил України. Виявлено та систематизовано організаційно-педагогічні заходи процесу формування фахової компетентності громадян України які навчаються за програмою підготовки офіцерів запасу. Запропоновано: впровадити дворівневу систему підготовки громадян, скоротити час на підготовку за рахунок відбору і навчання кандидатів які раніше отримали вищу освіту, ввести у систему

військової підготовки основні форми дистанційного навчання та стандарти професійної підготовки фахівців в арміях країн-членів НАТО.

Ключові слова: *майбутні офіцери, офіцери запасу, професійна компетентність, навчальні плани, програми підготовки, організаційно-педагогічні заходи військової підготовки.*

Постановка проблеми. Наприкінці лютого 2022 року президент російської федерації офіційно оголосив про початок так званої " спеціальної військової операції на території України ", яка насправді стала продовженням збройної агресії розпочатої ще у 2014 році та початком повномасштабного вторгнення регулярних частин та підрозділів збройних сил росії на територію суверенної України.

Так вранці 24 лютого 2022 року оперативні угруповання російської армії, без оголошення війни, використовуючи практично весь наявний арсенал озброєння, нанесли масовані артилерійські та ракетні удари по об'єктах критичної інфраструктури України та перетнули східні, південні та північно-східні кордони суверенної держави, а також застосували реактивні системи залпового вогню та крилаті ракети наземного, морського та повітряного базування по аеродромах, складах зброї, пунктах дислокації підрозділів Збройних Сил України (ЗСУ), військових закладах вищої освіти (ВЗВО) та військових навчальних підрозділах (ВНП) закладів вищої освіти (ЗВО) по всій території України.

Переважна більшість цих навчальних закладів внаслідок бомбардувань, артилерійських обстрілів та ракетних ударів були зруйновані і стали непридатні до підготовки спеціалістів, а частину особового складу, що проходив військову підготовку за програмою підготовки офіцерів запасу було призвано до лав ЗСУ, Національної гвардії (НГ), Територіальної оборони (ТрО), іншу частину було вимушено переміщено у визначені місця на підконтрольній Україні території і вже там вони продовжили навчання в умовах військового часу, адже для відсічі збройному вторгненню одразу ж гостро постало питання підготовки військово-навчених мобілізаційних ресурсів для відновлення боєздатності підрозділів та нарощування чисельності ЗСУ.

Усі вищеперераховані фактори безпосередньо вплинули на терміни та зміст підготовки мобілізаційних ресурсів для ЗСУ, у тому числі на організацію військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу (далі – громадян).

Аналіз актуальних досліджень. Проблемами удосконалення військової підготовки майбутніх офіцерів займалися такі вчені, як В. В. Барішніков та О. К. Неймирок, О. О. Безносок, А. В. Волошенко,

А. Й. Дерев'янчук та О. Ф. Супрун, О. В. Жолобов, Я. Б. Зорій та В. П. Чабаненко, В. І. Makeєв, В. М. Петренко та А. Ф. Раскошний, С. М. Морозов, О. В. Сенюк, С. В. Сінкевич, І. М. Скворок, А. І. Яворський, А. М. Машталер, Ю. А. Дем'янук та інші.

У своїх дослідженнях вони обґрунтовували та перевіряли системи модульно-рейтингового контролю успішності студентів з військової підготовки, визначали шляхи підвищення мотивації та стимулювання у процесі військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу, обґрунтовували та перевіряли педагогічні умови ефективної військово-патріотичної підготовки майбутніх офіцерів запасу, визначали педагогічні умови формування організаційно-методичної самостійності студентів кафедр військової підготовки, досліджували використання активних методів навчання під час проведення групових занять та елементів дистанційного навчання, аналізували та узагальнювали досвід підготовки офіцерів запасу в зарубіжних країнах, перевіряли ефективність програми прикладної фізичної підготовки офіцерів, призваних на військову службу після закінчення військових кафедр, досліджували процес формування професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників на засадах інтерактивного навчання та визначали інші шляхи підвищення ефективності і якості освітньої діяльності громадян, що навчаються за програмою підготовки офіцерів запасу.

Проте, у проведених раніше дослідженнях не враховано особливості формування професійної компетентності майбутніх офіцерів в умовах повномасштабної агресії армії російської федерації, та не систематизовано організаційно-педагогічні заходи які спрямовані на удосконалення порядку відбору кандидатів на навчання, укладання договорів, визначення термінів навчання, умов фінансування та змісту військової підготовки, а також необхідність впровадження стандартів підготовки армій країн-членів Організації Північно-Атлантичного договору (НАТО) та багаторічний вітчизняний досвід ведення бойових дій на Сході України.

Мета дослідження. Провести аналіз особливостей формування професійної компетентності майбутніх офіцерів, виявити та систематизувати організаційно-педагогічні заходи військової підготовки в умовах повномасштабної агресії російської федерації, а також розробити пропозиції щодо підвищення її ефективності.

Методи дослідження. У процесі дослідження використано теоретичні (аналіз і систематизація науково-педагогічної літератури, нормативно-правових документів, інструктивно-методичних матеріалів) та емпіричні (вивчення й узагальнення вітчизняного і зарубіжного досвіду, опитування учасників бойових дій, спостереження) методи, які дали можливість визначити сутність основних понять дослідження, а також реалізувати організаційно-педагогічні заходи у процесі формування професійної компетентності офіцерів запасу у ході військової підготовки громадян.

Виклад основного матеріалу. Аналіз існуючої нормативно-правової бази, навчально-методичної документації ВВП ЗВО показав, що військова підготовка громадян як у мирний час так і в умовах повномасштабної агресії російської федерації проводилась у межах ліцензованої послуги, а саме:

за державним замовленням за рахунок коштів державного бюджету, передбачених на утримання ЗСУ та інших військових формувань;

шляхом надання фізичним особам платних послуг у галузі вищої освіти, пов'язаних з військовою підготовкою, для забезпечення реалізації права таких осіб на рівні можливості у виборі професії шляхом здобуття додаткових знань, умінь і навичок, необхідних для належного виконання обов'язків військової служби у воєнний час.

З початком ведення інтенсивних бойових дій, на окремих ділянках фронту перевага армії загарбника у чисельності особового складу, озброєння і техніки сягали співвідношення 1:10, тому у ЗСУ для захисту незалежності та територіальної цілісності України виникла гостра потреба у добре підготовлених та навчених офіцерських кадрах, значна частина яких (до 30%) надходила у війська після військової підготовки у ВВП ЗВО.

У зв'язку з цим перед науково-педагогічним складом ВВП ЗВО постало завдання негайного забезпечення військових частин та підрозділів ЗСУ, інших військових формувань, а також правоохоронних органів спеціального призначення визначеною Міністерством оборони України (МОУ) кількістю офіцерського складу з високим рівнем професійної компетентності, який дозволив би їм протистояти повномасштабній агресії.

Як свідчать відгуки командирів військових частин, що брали безпосередню участь у відсічі повномасштабної агресії армії російської

федерації, переважна більшість випускників військових кафедр успішно справлялася з поставленими перед ними бойовими завданнями, що свідчить про належну організацію процесу формування професійної компетентності громадян у ВНП ЗВО. Разом з тим стрімкий рух України в НАТО, підтримка ЗСУ міжнародними партнерами сучасною летальною зброєю, вимагають негайної стандартизації процесу формування фахової компетентності майбутніх офіцерів відповідно до процедур НАТО для досягнення повної сумісності у застосуванні сил і засобів.

На нашу думку, формування професійної компетентності майбутніх офіцерів на кафедрах військової підготовки відбувається під впливом цілої низки організаційно-педагогічних заходів які включають: педагогічний супровід конкурсного відбору кандидатів на навчання; планування освітньої діяльності (визначення термінів та змісту основних етапів професійної підготовки, порядку укладання договорів, контрактів, умов фінансування, розподіл за лекційними потоками і навчальними групами), проведення усіх видів навчальних занять, курсів (первинної військово-професійної підготовки, тактичної медицини, водіння, стрільб тощо), навчального збору та педагогічний контроль у тому числі з боку Генерального штабу ЗСУ (ГШ) за процесом їх професійного становлення та самовдосконалення. Більш детально зміст цих заходів буде розкрито нижче.

Ми підтримуємо погляди вітчизняних учених, і стверджуємо, що професійна компетентність громадян України які навчаються за програмою підготовки офіцерів запасу полягає в їх спроможності ефективно застосовувати нові засоби розвідки та ураження цілей вітчизняного та іноземного виробництва у ході ведення розвідки, здійснення планування та організації виконання бойових завдань підпорядкованими підрозділами у складі угруповань ЗСУ.

Порівняльний аналіз змісту навчальних планів та програм підготовки громадян у ВНП ЗВО та підготовки курсантів у ВЗВО показав що термін підготовки громадян у ВНП ЗВО майже вдвічі менший ніж терміни підготовки курсантів у ВЗВО, що свідчить про перевагу такого виду підготовки для швидкого відновлення боєздатності та поповнення бойових втрат частин та підрозділів ЗСУ офіцерами різних військово-облікових спеціальностей (далі – ВОС).

Важливим фактором який організаційно вплинув на процес формування професійної компетентності громадян стало встановлення педагогічного контролю за ходом військової підготовки

громадян з боку ГШ та (МОУ). Так розподіл ВОС та визначення обсягів підготовки за ними для кожного ВЗВО та ВВП ЗВО здійснювався відповідним відділом МОУ за поданням ГШ ЗСУ за погодженням з Міністерством освіти і науки України, а для підготовки офіцерів для медичної служби – також з Міністерством охорони здоров'я України.

Крім того, між МОУ та ЗВО укладався договір про проведення такої підготовки з визначенням умов її фінансування. Для проведення військової підготовки громадян, які навчалися у ЗВО, що не має ВВП, укладався договір про проведення такої підготовки та умов її фінансування між зазначеним вищим навчальним закладом та ЗВО, на базі ВВП якого проводилась військова підготовка. Військову підготовку громадян на кафедрах військової підготовки було включено до освітніх програм підготовки та навчальних планів ЗВО, як окрему навчальну дисципліну.

Аналіз навчальних планів та програм військової підготовки показав, що для формування професійної компетентності громадян було передбачено бюджет часу від 2 до 6 тижнів поточного семестру (навчального року) строком до 2 років навчання, що відображалось у договорі про організацію такої підготовки.

Для громадян, які раніше отримали ступінь вищої освіти не нижче бакалавра, планування та проведення військової підготовки здійснювалось у термін, передбачений відповідним контрактом про військову підготовку громадянина, що укладається між громадянином, який зарахований для проходження військової підготовки та ректором ЗВО, на базі ВВП якого проводилась військова підготовка, або керівником ВЗВО строком до двох років навчання.

Безпосередньо процес формування фахової компетенції у громадян розпочинався уже під час проведення конкурсного відбору кандидатів на навчання, ця процедура здійснювалась відповідно до Порядку проведення військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу.

В умовах повномасштабного вторгнення відбір громадян для проходження військової підготовки здійснювали, як і в мирний час, за результатами конкурсу та медичного огляду. Порядок проведення медичного огляду визначався МОУ спільно з Міністерством охорони здоров'я України, а порядок конкурсного відбору – МОУ спільно з Міністерством освіти і науки України.

Відбір кандидатів, а у подальшому військову підготовку громадяни здійснювали на добровільних засадах, з числа осіб які вже отримали або здобували ступінь вищої освіти не нижче освітнього рівня бакалавра та відповідно до висновку медичної комісії були визнані придатними до військової служби за станом здоров'я. Такі підходи позитивно вплинули на початок процесу формування професійної компетентності, а у подальшому на комплектування ЗСУ високо мотивованими, професійно підготовленими офіцерськими кадрами.

Кандидатів які успішно пройшли відбір зараховували для проходження військової підготовки у ВНП згідно наказу ректора ЗВО, на базі якого було організовано військову підготовку, або керівника ВЗВО. Одразу ж після зарахування, між громадянином та ректором ЗВО протягом одного місяця з дня зарахування укладався контракт про військову підготовку.

Предметом такого контракту була освітня діяльність зазначених ВНП ЗВО щодо проведення військової підготовки громадянина за обраною ВОС. Крім того, контрактом про військову підготовку громадянина визначалися права та обов'язки сторін, порядок розрахунків, строк дії контракту та інші умови військової підготовки. Після підписання контракту, громадяни зараховані для проходження військової підготовки розподілялися керівником ВНП чи ВЗВО за лекційними потоками і навчальними групами згідно п.п. 9-12 Порядку.

У подальшому організаційно-педагогічні заходи були спрямовані на формування професійної компетентності громадян у ході навчальних занять, курсів, самостійної роботи, практичної підготовки, навчального збору та контрольних випробувань. Для їх реалізації, після тимчасової окупації Криму (2014 р.), а у подальшому після повномасштабного збройного вторгнення росії на Схід України (2022 р.) було суттєво збільшено (до 70%) практичну складову і внесено чергові зміни у зміст військової підготовки, а саме у навчальні плани та програми вперше було введено Комплексний практичний курс первинної військово-професійної підготовки та тактичної медицини, а також суттєво трансформовано самостійну підготовку громадян.

Нововведенні курси включали в себе проведення комплексних практичних занять які проводились після опанування громадянами теоретичної складової первинної військово-професійної підготовки та тактичної медицини. Важливість введення цих курсів, підтверджено тим, що місця їх проведення та вимоги до здійснення заходів,

пов'язаних з їх проведенням визначалися організаційно-методичними вказівками ГШ ЗСУ або центральними органами виконавчої влади, іншими державними органами, що здійснювали керівництво іншими військовими формуваннями, у разі підпорядкування їм ВВП чи ВЗВО, на базі яких здійснювалась військова підготовка.

Висновки. Таким чином, проведений аналіз нормативно-правової бази, моніторинг змін у навчальній та навчально-методичній документації щодо організації військової підготовки громадян у ВВП ЗВО та ВЗВО, в умовах повномасштабного вторгнення росії, дозволили виявити та систематизувати організаційно-педагогічні заходи формування професійної компетентності громадян, а саме:

методику проведення та зміст комплексних практичних занять і курсів для усіх ВОС погоджувати та затверджувати у ГШ ЗСУ, ці заняття проводити з урахуванням бойового досвіду набутого ЗСУ відповідно до план-програми Комплексного практичного курсу первинної військово-професійної підготовки та тактичної медицини;

інтенсифікацію процесу формування професійної компетентності громадян здійснювати шляхом встановлення тривалості навчального дня – 10 год., бюджету часу для комплексних практичних занять під керівництвом науково-педагогічних працівників за всіма ВОС – 108 год. та самостійної роботи – 30 год.;

враховувати особливості формування фахової підготовки громадян, які проходять військову підготовку за окремими ВОС (для потреб Військово-Морських Сил ЗСУ, десантно-штурмових підрозділів, підрозділів розвідки) шляхом розробки окремих план-програм;

професійну компетентність громадян формувати у ході проведення усіх видів навчальних занять, з урахуванням виконання майбутніх бойових завдань відповідно до ВОС, під час яких широко застосовувати бойовий досвід набутий частинами та підрозділами ЗСУ на Сході країни, до проведення занять залучати учасників бойових дій та спеціально підготовлених, у тому числі в арміях країн-членів НАТО, інструкторів;

усі заняття розпочинати з проведення попутних тренувань, використання навчально-тренувальних комплексів та подолання спеціальних смуг (перешкод, закалювання) у складних кліматичних умовах у будь який час доби та пору року;

для громадян які здобули ступінь вищої освіти не нижче бакалавра, оволоділи теоретичним і практичним курсом навчання з

військової підготовки у відповідному ВНП ЗВО чи ВЗВО, для формування високого рівня професійної компетентності додатково передбачити проведення навчальних курсів з первинної військово-професійної підготовки і тактичної медицини у вигляді комплексних практичних занять, виконання вправ стрільб, водіння бойових машин та проходження навчального збору;

на завершальному етапі процесу формування професійної компетентності громадян організувати виконання ними вправ стрільби із сучасних засобів ураження, водіння військової та спеціальної техніки вітчизняного та іноземного виробництва, а також виконання ними тактичних нормативів, інших навчально-бойових завдань відповідно до набутого підрозділами ЗСУ бойового досвіду та стандартів підготовки військовослужбовців в арміях країн-членах НАТО;

навчальний збір проводити після закінчення навчання у ВНП ЗВО чи ВЗВО у поточному році або за рахунок часу, відведеного на канікулярну відпустку здобувачів вищої освіти, встановити тривалість навчального збору для усіх ВОС – 30 діб;

під час навчального збору на майбутніх офіцерів поширювати права та обов'язки, встановлені актами законодавства України для військовозобов'язаних, призваних на збори, для чого призначати начальника та адміністрацію зборів, завершувати навчальний збір проведенням тактичних (тактико-спеціальних) навчань;

навчальний збір проводити у військових частинах (на кораблях) або у ВЗВО, які мають необхідну навчальну матеріально-технічну базу для проведення практичного навчання, після навчального збору громадяни повинні пройти підсумковий контроль у вигляді випускного екзамену;

для приймання випускного екзамену призначати екзаменаційну комісію, з залученням представників органів військового управління ЗСУ, досвідчених науково-педагогічних працівників та учасників бойових дій;

з громадянами які успішно склали випускний екзамен провести ритуал складання Військової присяги (крім тих, хто вже склав її раніше);

на громадян, які пройшли повний курс військової підготовки та склали Військову присягу, оформити атестаційні матеріали для присвоєння їм первинного військового звання – молодший лейтенант відповідно до ст. 53 Указу Президента України.

Напрями подальших розробок у цій сфері можуть бути пов'язані:

з впровадженням у ВНП ЗВО дворівневої системи підготовки громадян: перший рівень – загальновійськова підготовка за програмою сержанта запасу протягом першого року навчання та тритижневого навчального збору; другий рівень – фахова підготовка офіцера протягом другого року навчання та 30-ти добового навчального збору (стажування).

зі скороченням часу на підготовку громадян за рахунок відбору кандидатів які вже отримали вищу освіту,

з впровадженням основних форм дистанційного навчання та стандартів індивідуальної та колективної підготовки ЗСУ та НАТО.

ЛІТЕРАТУРА

- Баришніков, В. В., (2015). Деякі погляди на підвищення ефективності і якості навчального процесу на факультеті підготовки офіцерів запасу за контрактом ХУПС імені Івана Кожедуба. *Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил*, 3, 149–151. (Baryshnikov, V. V. & Neumyrok, O. K. (2015). Some views on improving the efficiency and quality of the educational process at the faculty training reserve officers on contract KUAF named after Ivan Kozhedub. *Proceedings of Kharkiv Air Force University*, 3, 149-151).
- Баришніков, В. В., Неймирок, О. К. (2015). Шляхи вдосконалення підготовки офіцерів запасу в Україні. *Системи обробки інформації*, 8, 158-161 (Baryshnikov, V. V. & Neumyrok, O. K. (2015). Ways of improving the training of reserve officers in Ukraine. *Information processing systems*, 8, 158-161).
- Безносюк, О. О. (2013). Історичні аспекти процесу підготовки офіцерів запасу. *Збірник наукових праць Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка*, 39, 274-278. (Beznosyuk, O. O. (2013). Historical aspects of training reserve officers. *Proceedings of the Military Institute of Kyiv National University named by Taras Shevchenko*, 39, 274-278).
- Безносюк, О. О. (2001). Система модульно-рейтингового контролю успішності студентів (на матеріалах підготовки офіцерів запасу у вищих навчальних закладах) (автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04). К. (Beznosyuk, O. O. (2001). *System of module-rating control of students' achievements (based on training of reserve officers in higher education)* (Extended abstract of candi – ped). Kyiv).
- Волошенко, А. В. (2014). Застосування активних методів навчання під час проведення групових занять на кафедрах підготовки офіцерів запасу. *Наукові записки Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Сер.: Педагогічні та історичні науки*, 121, 24-30. (Voloshenko, A. V. (2014). Application of active teaching methods during group sessions in the departments of reserve officers. *Scientific notes of National Dragomanov pedagogical university. Ser.: Pedagogical and historical science*, 12, 24-30).
- Дерев'янчук, А. Й., Супрун, О. Ф. (2014). Мотивація і стимулювання студентів кафедр військової підготовки в умовах обмежених часом і озброєнням. *Імідж сучасного педагога*, 7, 24-27. (Derevyanchuk, A. Y. & Suprun, O. F. (2014). Motivating and encouraging students of the department of military training under the conditions of limited time and weaponry. *The image of a modern teacher*, 7, 24-27).

- Жолобов, О. В. (2012). Досвід застосування рейтингової системи оцінювання знань студентів факультету підготовки офіцерів запасу. *Наукові записки Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Сер.: Педагогічні та історичні науки*, 107, 54-59. (Zholobov, O. V. (2012). Experience of using rating system of evaluation of students' knowledge studying at the faculty reserve officers training. *Scientific notes of National Dragomanov pedagogical university. Ser.: Pedagogical and historical sciences*, 107, 54-59).
- Зорій, Я. Б. (2005). *Військово-патріотична підготовка майбутніх офіцерів запасу в умовах навчального процесу вищого навчального закладу* (автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04). Вінниця. (Zoriy, Y. B. (2005). *Military patriotic training of future reserve officers in the conditions of the educational process of higher education* (Extended abstract of candidate's thesis). Vinnytsia).
- Чабаненко, В. П., Зорій, Я. Б. (2011). Формування організаційно-методичної самостійності студентів кафедр військової підготовки в умовах модернізації вищої освіти. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16: Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики*, 14, 287-291. (Chabanenko, V. P. & Zoriy, Y. B. (2011). Forming the organizational and methodological independence of students of the department of military training in the modernization of higher education. *Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University. Series 16: The creative personality of the teacher: problems of theory and practice*, 14, 287-291).
- Макеєв, В. І., Петренко, В. М., Раскошний, А. Ф. (2013). Використання елементів дистанційного навчання під час підготовки офіцерів запасу. *Військова освіта*, 1, 131-138. (Makeyev, V. I., Petrenko, V. M. & Raskoshnyy, A. F. (2013). Use of distance learning in the training reserve officers. *Military education*, 1, 131-138).
- Морозов, С. М. (2013). Педагогічні засади професійної підготовки офіцерів запасу у вищих навчальних закладах. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні та психологічні науки*, 1, 127-137. (Morozov, S. M. (2013). Pedagogical principles of training reserve officers in higher educational institutions of military type. *Proceedings of the National Academy of State Border Service of Ukraine. Series: Pedagogical and psychological sciences*, 1, 127- 137).
- Сенюк, О. В. (2014). Історичні етапи формування та розвитку військової підготовки студентів у вищих військових навчальних закладах, військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів України. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Сер.: Право*, 1. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Choasp_2014_1_16. (Senyuk, O. V. (2014). Historical stages of formation and development of military training of students in higher military education, military training units of higher educational institutions of Ukraine. *Journal of National University «Ostroh Academy». Ser.: Law*, 1. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Choasp_2014_1_16).
- Сенюк, О. В. (2014). Особливості системи військової підготовки студентів у вищих військових навчальних закладах й військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів України: адміністративно-правовий аспект. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*, 3, 79-90. (Senyuk, O. V. (2014). Features of the system of military training of students of higher military educational institutions and military training units of higher educational institutions of Ukraine, administrative and legal aspects. *Challenges of improving legislation in Ukraine*, 34, 79-90).

- Сінкевич, С. В. (2013). Методичні засади індивідуалізації навчання майбутніх офіцерів запасу. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні та психологічні науки*, 1, 269-276. (Sinkevych, S. V. (2013). Methodical bases of individualization of reserve officers training. *Proceedings of the National Academy of State Border Service of Ukraine. Series: Pedagogical and Psychological Sciences*, 1, 269- 276).
- Скворок, І. М. (2013). Підготовка офіцерів запасу в зарубіжних країнах. *Військова освіта*, 1, 207-216. (Skvorok, I. M. (2013). Training reserve officers in foreign countries. *Military Education*, 1, 207-216).
- Яворський, А. І. (2016). Дослідження ефективності авторської програми прикладної фізичної підготовки офіцерів-випускників кафедр підготовки офіцерів запасу. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*, 2, 72-77. (Yavorskyu, A. (2016). Program of applied physical training of officers mobilized from stock. *Physical education, sports and health culture in modern society*, 1, 34-39).
- Яворський, А. І. (2016). Програма прикладної фізичної підготовки офіцерів, мобілізованих із запасу. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*, 1, 34-39. (Yavorskyu, A. (2016). Program of applied physical training of officers mobilized from stock. *Physical education, sports and health culture in modern society*, 1, 34-39).
- Машталер, А. М. (2012). Формування професійної компетентності в майбутніх офіцерів-прикордонників. *Науковий вісник Чернівецького університету. Педагогіка та психологія*, 635, 141-148. (Mashtaler A. M. Formation of professional competence in future border guards. *Scientific Bulletin of Chernivtsi University. Pedagogy and psychology*, 635, 141-148).
- Дем'янюк, Ю. А. (2012). Формування професійної компетентності військовослужбовців Державної прикордонної служби України у сфері забезпечення безпеки закордонних дипломатичних установ на засадах інтерактивного навчання. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій університету „Україна”. Педагогічні науки*, 6, 46-50. (Demianiuk, Yu. A. (2012). Formation of professional competence of servicemen of the State Border Service of Ukraine in the field of ensuring the security of foreign diplomatic institutions on the basis of interactive training. *Collection of scientific works of the Khmelnytskyi Institute of Social Technologies of the University "Ukraine". Pedagogical sciences*, 6, 46-50).
- Про затвердження Порядку проведення військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу» : постанова Кабінету Міністрів України від 01.02.2012 № 48 (On the approval of the Procedure for Military Training of Ukrainian Citizens under the Reserve Officer Training Program: resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 48). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/48-2012-n#Text>
- Про Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України : указ Президента України від 10.12.2008 № 1153/2008. (On the Regulations on military service in the Armed Forces of Ukraine by citizens of Ukraine: decree of the President of Ukraine № 1153/2008). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1153/2008#n17>
- Про внесення змін до Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України : Указ Президента України від

11.04.2022 № 231/2022. (*On Amendments to the Regulations on Military Service in the Armed Forces of Ukraine by Citizens of Ukraine: Decree of the President of Ukraine № 231/2022*). – Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/231/2022#Text>

Про затвердження Інструкції про організацію військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу: наказ Міністерства Оборони України, МОН України від 14.12.2015 № 719/1289. (On the approval of the Instructions on the organization of military training of Ukrainian citizens under the reserve officer training program: order of the Ministry of Defense of Ukraine, Ministry of Defense of Ukraine № 719/1289). Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1678-15/page>.

SUMMARY

Diakov Sviatoslav, Rusnak Vitalii, Krechko Mykola, Bakalov Volodumur, Oliinyk Serhii. Forming professional competence of future officers at military training departments in conditions of full-scale aggression of the Russian Federation.

With the beginning of the full-scale aggression of the Russian Federation, new factors that had a direct impact on the process of forming the future officers professional competence appeared. There was a need to make changes to the structure of future officers' military training in accordance with the new vectors of the Ukraine's national security and defense sector development in order to increase its efficiency.

The purpose of the article is to analyze the peculiarities of forming the future officers professional competence, to identify and systematize the organizational and pedagogical measures of military training in the conditions of full-scale aggression of the Russian Federation, as well as to develop proposals for improving its effectiveness.

In the research process, theoretical (analysis and systematization of scientific and pedagogical literature, regulatory and legal documents, instructional and methodical materials) and empirical (study and generalization of domestic and foreign experience, interviewing participants in hostilities, observation) methods were used, which made it possible to determine the essence of the main concepts of research, as well as to implement organizational and pedagogical measures in the process of forming the professional competence of future officers at the military training departments.

It is substantiated that the professional competence of Ukraine citizens who study on the training program for reserve officers consists in their ability to effectively use modern means of reconnaissance and destruction of domestic and foreign production targets in the course of planning and organizing the execution of combat tasks by subordinate units within the groups of the Armed Forces of Ukraine.

The organizational and pedagogical measures in the process of forming the future officers' professional competence at the military training departments were identified and systematized.

It is proposed: to implement a two-level system of training citizens, to reduce the time for studying due to the selection and training of the candidates who previously received a higher education, to introduce into the system of military education the main forms of distance learning and the standards of specialists professional preparation in the armies of NATO member countries.

Key words: *future officers, reserve officers, professional competence, curricula, training programs, organizational and pedagogical measures of military training.*